

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Formalioji semantika	

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: doc. dr. Živilė Pabijutaitė Kitas (-i): nėra	VU Filosofijos fakultetas, Filosofijos institutas

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Auditorinė ir savarankiškas darbas	6 semestras	Lietuvių k.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: būti išklausius dalyko „Logika“ kursą.	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): geri anglų kalbos įgūdžiai (kurso metu naudojama anglų kalba parašyta literatūra).

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	130	48	82

Dalyko (modulio) tikslas		
Dalyko tikslas – supažindinti studentus su pagrindiniais teisingumo sąlygomis grįstos kompozicinės semantikos principais, taisyklėmis ir koncepcijomis, įdiegti natūralios kalbos formalizacijos ir semantinės analizės įgūdžius, leisiančius dirbti su įvairaus sudėtingumo kalbinėmis išraiškomis. Kurso metu pristatomi teiginių ir predikatų logikos sintaksės ir semantikos pagrindai, orientuojantis į klasikinę ir neklasikinę (modalinę) logiką, ir suteikiamas bazinis konceptualinis pasirengimas norint toliau gilintis į kalbos filosofijos, filosofinės logikos ir kognityvinių kalbos neuromokslų sritis. Dalyku ugdomas analitinis ir kritinis mąstymas taikant įgytas žinias praktikoje.		
Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Studentai susipažins su esminiais teisingumo sąlygomis grįstos kompozicinės semantikos principais ir taisyklėmis, suvoks, kaip sudėtinių išraiškų reikšmė natūralioje kalboje priklauso nuo jas sudarančių elementų reikšmių, gebės įvardyti skirtingų teiginių tipus ir nustatyti jų tarpusavio ryšį. Studentai suvoks pagrindinius iššūkius, kylančius siekiant adekvačiai formalizuoti sudėtingesnes natūralios kalbos konstrukcijas (teiginius su daugybinio kvantifikavimu, nevienareikšme kvantoriaus apimtimi, modalines ir temporalines išraiškas ir pan.) ir nusakyti jų reikšmę, bei susipažins su alternatyviais jų sprendimo būdais.	Probleminis dėstymas, probleminis mokymasis, darbas seminare, savarankiškas darbas.	Savarankiškai ir (arba) seminaro metu atlikto darbo ir įsisavintos medžiagos bei įgytų įgūdžių vertinimas; tarpinis kontrolinis darbas; egzaminas raštu.

Studentai gebės nusakyti formaliosios semantikos sąsajas su kitomis disciplinomis, gebės įvardyti formaliosios semantikos įrankių taikymo galimybes sprendžiant kitų mokslo sričių (humanitarinių ir nehumanitarinių) problemas.		
Studentai gebės praktiškai taikyti paskaitų metu įgytą informaciją: suvoks esminius natūralios kalbos formalizacijos principus, sugebės analizuoti natūralios kalbos konstrukcijas remdamiesi kurso metu pristatytais formaliomis technikomis.	Probleminis dėstymas, seminarai, diskusijos, konsultacijos, savarankiškas darbas, aktyvieji mokymosi metodai.	
Studentai įgis korektiško dalyvavimo filosofinėje diskusijoje įgūdžių, gebės įsijungti į nagrinėjamas kontroversijas, dalykiškai ir argumentuotai siūlyti savo sprendimus tiriamoms filosofinėms ir loginėms problemoms.	Aktyvieji mokymosi metodai, tiriamieji mokymosi metodai.	Dalyvavimo diskusijoje vertinimas.

Temos	Kontaktinio darbo valandos							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys	
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Įvadinė paskaita. Formaliosios semantikos objektas ir ištakos. Kurso specifi­ka ir reikalavimai.	2						2	2	Įsisavinti paskaitoje pateiktą informaciją.
1. Išraiškų reikšmės nusakymas per jų teisingumo sąlygas. Kompozicionalumo principas. Pagrindinės ai­bių teorijos sąvokos ir principai.	2		4				6	6	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 42-85, Portner (2005) p. 28-34. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyreliuose <i>Truth conditional compositional semantics ir Set theory.</i>

2. Teiginių logika. Atominės ir sudėtinės išraiškos, neigimas ir dvinariai loginiai jungtukai, teiginių tarpusavio ryšiai. Esminiai natūralios kalbos formalizacijos principai.	2		2				6	6	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 91-120. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyrelyje <i>Logic</i> .
3. Predikatų logika: individualinės konstantos, laisvieji ir suvaržyti kintamieji, vienviečiai ir daugiaviečiai predikatai, funkcijos ir tapatybė. Kvantifikavimas predikatų logikoje: egzistavimo ir bendrasis kvantoriai, teiginiai su daugybinio kvantifikavimu, išraiškos su nevienareikšme kvantoriaus apimtimi, išraiškos su kvantoriumi objekto pozicijoje, daiktavardinių frazių konjunkcijos, teiginiai su negatyvaus poliariškumo elementais.	2		2				6	6	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 121-161, Portner (2005) p. 112-127. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyrelyje <i>Logic</i> .
4. <i>Lambda</i> skaičiavimas: <i>lambda</i> abstrakcija, tipai, sintaksė ir semantika, <i>beta</i> redukcija.	2		4				6	10	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 169-201. Atlikti užduotis, Skirtas seminarų metu.
5. Presupozicija: apibrėžtumo determinatorius, apibrėžtumo sąlygos ir projekcijos problema.	2		2				4	8	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 313-336. Atlikti užduotis, Skirtas seminarų metu.
6. Dinaminė ir įvykio semantika. Įvardžiai su neapibrėžtais antecedentais, I. Heim dinaminė semantika ir diskurso reprezentacijos teorija. Veiksmažodžiai kaip įvykių predikatai ir įvykių kvantoriai. Konjunkcija ir neigimas įvykio semantikoje.	2		2				4	8	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 121-161, Portner (2005) p. 112-127. Atlikti užduotis, Skirtas seminarų metu.

									metu.
7. Referencinė semantika. Išraiškos su apibrėžtaisiais ir neapibrėžtaisiais, daugiskaita vartojamais ir neskaičiuojamais, rūšis išreiškiančiais daiktavardžiais. Įvardžiai ir anafora.	2		2				4	8	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 385-410, Portner (2005) p. 78-102. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyrelyje <i>Referential expressions</i> .
8. Modalumai: kalbinių išraiškų su skirtingų tipų, stiprumo ir apimties (<i>de re</i> ir <i>de dicto</i>) modalumais formalizacija ir teisingumo sąlygos. Deontiniai, episteminiai ir aletiniai modalumai. Galimų pasaulių semantika.	2		4				6	10	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 479-508, Portner (2005) p. 154-161. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyrelyje <i>Modality</i> .
9. Laikas ir aspektas: H. Reichenbacho, A. Prioro ir N. Rescherio temporalinių išraiškų interpretacijos.	2		4				6	10	Skaityti: Coppock & Champollion (2021) p. 451-479, Portner (2005) p. 137-154. Atlikti užduotis, skirtas seminarų metu ir pateiktas Esipova & Theiler (2017-2019), skyreliuose <i>Time</i> ir <i>Aspect</i> .

10. Šiuolaikinės formaliosios semantikos plėtra ir perspektyvos.	2						2	8	Skaityti: Portner (2005) p. 206-214.
Iš viso	20		28				48	82	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Aktyvumas seminarų metu	15%	Semestro metu	Darbas seminarų metu vertinamas atsižvelgiant į tai, kaip sėkmingai atliekamos užduotys, atsakoma į auditorijos ir dėstytojos klausimus, gebama praktiškai taikyti paskaitose pateiktą informaciją, sieti ją su ankstesnių paskaitų temomis. Remiantis universitete galiojančia tvarka, studentui, per semestrą be pateisinamos priežasties praleidusiam daugiau nei 30% dalyko pratybų ar seminarų, neleidžiama laikyti dalyko egzamino.
Tarpinis kontrolinis darbas	35%	Semestro metu	Antrojoje semestro pusėje (balandžio mėnesį) sutartu metu rašomas 45 minučių trukmės tarpinis kontrolinis darbas, kurį sudaro: 1. 2 teoriniai atviro pobūdžio klausimai (2 x 2 = 4 balai); 2. 3 praktinės užduotys (uždaviniai) (2 x 3 = 6 balai). Dėl objektyvių priežasčių tarpinio atsiskaitymo nerašę studentai jį atsiskaityti gali per egzaminų sesiją, po egzamino.
Egzaminas raštu	50%	Per egzaminų laikymo laikotarpį	Egzaminą raštu sudaro dvi dalys: 1. 4 teoriniai atviro pobūdžio klausimai (1 x 4 = 4 balai); 2. 6 praktinės užduotys (uždaviniai) (1 x 6 = 6 balai). Egzamino turinį sudaro viso semestro metu išeita medžiaga. 10 (puikiai) . Puikios, išskirtinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 95–100 proc. užduočių. 9 (labai gerai) . Tvirtos, geros žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 85–94 proc. užduočių. 8 (gerai) . Geresnės nei vidutinės žinios ir gebėjimai. Teisingai atlikta 75–84 proc. užduočių. 7 (vidutiniškai) . Vidutinės žinios ir gebėjimai, yra neesminių klaidų. Teisingai atlikta 65–74 proc. užduočių. 6 (patenkinamai) . Žinios ir gebėjimai blogesni nei vidutiniai, yra klaidų. Teisingai atlikta 55–64 proc. užduočių. 5 (silpnai) . Žinios ir gebėjimai tenkina minimalius reikalavimus. Teisingai atlikta 51–54 proc. užduočių. 4, 3, 2, 1 . Netenkinami minimalūs reikalavimai.

Autorius	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Elizabeth Coppock & Lucas Champollion	2021	<i>Invitation to Formal Semantics</i>		Atvira prieiga: https://eecoppock.info/bootcamp/semantics-bootcamp.pdf [žiūrėta 2021-11-17]

Maria Esipova, Nadine Theiler et al.	2017-2019	<i>Introduction to Semantics</i>		Atvira prieiga: https://wp.nyu.edu/introsem/ [žiūrėta 2021-11-17]
Lucas Champollion, Josh Tauberer et al.	2007	<i>The Lambda Calculator</i> (praktinėms užduotims skirta interaktyvi platforma)		Atvira prieiga: http://lambdacalculator.com [žiūrėta 2021-11-17]
Paul H. Portner	2005	<i>What is Meaning?</i> <i>Fundamentals of Formal Semantics</i>		Oxford: Blackwell
Papildoma literatūra				
Irene Heim & Angelika Kratzer	1998	<i>Semantics in Generative Grammar</i>		Oxford: Blackwell
David Dowty, Robert E. Wall & Stanley Peters	1981	<i>Introduction to Montague Semantics</i>		Dordrecht: Kluwer